

Prawa kobiet – przegląd pekińskiej platformy działania po 25 latach

W ubiegłym roku przypadła 25. rocznica czwartej Światowej Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Kobiet, która odbyła się w Pekinie i jest postrzegana jako punkt zwrotny w światowym programie na rzecz równości płci. Deklarację pekińską i pekińską platformę działania, które przyjęto podczas tej konferencji, uznaje się za międzynarodową „Kartę praw” kobiet, definiującą prawa kobiet jako prawa człowieka i wyznaczającą cele w wielu kwestiach dotyczących kobiet i dziewcząt. W ramach pekińskiej platformy działania UE i jej państwa członkowskie zobowiązały się do osiągnięcia konkretnych celów w dwunastu kluczowych obszarach. Przegląd po 25 latach zakłóciła pandemia koronawirusa, która obecnie wywiera również duży wpływ na równouprawnienie płci jako takie. Oczekuje się, że podczas sesji plenarnej Parlamentu Europejskiego w lutym 2021 r. Komisja Europejska i Rada przedstawią sprawozdanie na temat postępów Europy w realizacji pekińskiej platformy działania i przyszłych wyzwań.

Deklaracja pekińska i pekińska platforma działania

Dwadzieścia pięć lat temu, podczas czwartej [Światowej Konferencji ONZ w sprawie Kobiet](#), która odbyła się w Pekinie w 1995 r., 189 rządów na całym świecie, w tym państwa członkowskie UE i sama UE, zobowiązało się do działania na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet i dziewcząt. [Deklarację pekińską i pekińską platformę działania](#), które przyjęto podczas konferencji, uznaje się za najbardziej kompleksowe globalne ramy polityki na rzecz praw kobiet. Wyraźnie uznano w nich prawa kobiet za prawa człowieka oraz opracowano ambitny i kompleksowy program działania służący osiągnięciu równości płci. Zawiera on konkretne cele w [12 wzajemnie powiązanych kluczowych obszarach](#), w których zidentyfikowano pilną potrzebę podjęcia działań. Obszary te to: ubóstwo, nierówny dostęp do kształcenia i szkolenia, nierówności w opiece zdrowotnej, przemoc wobec kobiet i dziewcząt, skutki konfliktów zbrojnych, upodmiotowienie ekonomiczne, władza i proces decyzyjny, mechanizmy promowania awansu kobiet, prawa człowieka w odniesieniu do kobiet, media, środowisko oraz ciągła dyskryminacja i naruszanie praw dziewczynki.

Pomiar postępów i określenie przyszłych globalnych priorytetów

Od 1995 r. co pięć lat [Komisja ONZ ds. Statusu Kobiet](#) podsumowuje postępy w realizacji pekińskiej platformy działania. W [globalnym sprawozdaniu z oceny](#) Sekretarza Generalnego ONZ przygotowanym na [64. sesję](#) Komisji ds. Statusu Kobiet zorganizowaną w marcu 2020 r. stwierdzono, że poczynione postępy są nierównomierne, a działania, finansowanie i rozliczalność nie odpowiadają zobowiązaniom podjętym w 1995 r. ani nie uwzględniają w systematyczny sposób podstawowych przyczyn różnic w traktowaniu kobiet i mężczyzn i naruszeń praw kobiet. Zainteresowane strony, które ze względu na pandemię koronawirusa nie mogły uczestniczyć w sesji Komisji ds. Statusu Kobiet, zorganizowały we wrześniu 2020 r. [wysłuchanie online](#), podczas którego również zwróciły uwagę na powolne i nierównomierne postępy oraz fakt, że pandemia może zatrzymać lub cofnąć to, co udało się osiągnąć przez ostatnie dziesięciolecie dzięki zbiorowym działaniom na rzecz równouprawnienia płci. Państwa potwierdziły swoje zaangażowanie w realizację pekińskiej platformy działania w [deklaracji politycznej](#) przyjętej podczas sesji Komisji ds. Statusu Kobiet, a także na [posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego ONZ na wysokim szczeblu](#), które zorganizowano 1 października 2020 r. w celu upamiętnienia 25. rocznicy. W pierwszej połowie 2021 r. w terenie [funkcjonować](#) zaczną [Koalicje Działań](#) obejmujące szerokie grono zainteresowanych stron, w tym rządy, społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny. Ich celem będzie osiągnięcie w ciągu najbliższych pięciu lat wymiernych wyników w sześciu kluczowych obszarach: przemoc ze względu na płeć, sprawiedliwość i prawa gospodarcze, autonomia cielesna oraz zdrowie i prawa seksualne i reprodukcyjne, działania kobiet na rzecz sprawiedliwości klimatycznej, technologia i innowacje na rzecz równouprawnienia płci oraz ruchy i przywództwo feministyczne.

Pomiar postępów w Unii Europejskiej

Równouprawnienie płci należy do [podstawowych wartości i celów](#) Unii Europejskiej, która w 1995 r. [zobowiązała się](#) do corocznego przeglądu postępów w realizacji pekińskiej platformy działania. Do 2013 r., w wyniku działań prowadzonych przez kolejne prezydencje, Rada uzgodniła własne [wskaźniki ilościowe i jakościowe](#). [Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn](#) (EIGE) gromadzi [dane](#) dotyczące 108 uzgodnionych wskaźników. Na potrzeby

EPRS Prawa kobiet – przegląd pekińskiej platformy działania po 25 latach

przeglądu pekińskiej platformy działania po 25 latach jej funkcjonowania EIGE sporządził kompleksowe [sprawozdanie](#) poświęcone rozwojowi sytuacji i zaleceniom dotyczącym przyszłych działań UE i państw członkowskich. Zgodnie z jego [głównym przesłaniem](#) choć wysiłki na rzecz poprawy sytuacji kobiet i dziewcząt odniosły skutki, to nadal utrzymują się znaczne różnice w traktowaniu kobiet i mężczyzn we wszystkich dwunastu obszarach działania. Wiele spośród długotrwałych problemów zidentyfikowanych w 1995 r., takich jak wyższy poziom [ubóstwa](#) wśród kobiet, niższy poziom [zatrudnienia i wynagrodzenia](#) kobiet, ich niedostateczna reprezentacja w [procesie decyzyjnym](#) oraz narażenie na [przemoc ze względu na płeć](#), jest nadal aktualnych, a nowe wyzwania wynikające z transformacji cyfrowej, [zmiany klimatu](#), migracji i protestów przeciwko równouprawnieniu płci wymagają oceny i działań.

Pekińska platforma działania w świetle wpływu pandemii COVID-19 w aspekcie płci

W wyniku pandemii wiele ustaleń EIGE nabrało szczególnego znaczenia. W przeglądzie EIGE stwierdzono, że chociaż w latach 2013–2017 UE poczyniła postępy w likwidowaniu luki w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami, to obowiązki [opiekuńcze](#) wykluczają z rynku pracy około 7,7 mln kobiet, podczas gdy w przypadku mężczyzn liczba ta wynosi 450 tys. Przepaść między kobietami i mężczyznami zajmującymi się opieką była jednym z powodów, dla których kobiety częściej niż mężczyźni decydowały się na [niepewne](#) formy zatrudnienia, charakteryzujące się niższymi płacami i mniejszymi uprawnieniami socjalnymi. Z kolei niekorzystna sytuacja społeczna i brak równowagi między życiem zawodowym a prywatnym były powiązane ze złym [stanem zdrowia](#), w tym psychicznego. Dostęp do usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego znacznie się różnił w poszczególnych krajach UE. Wsparcie dla ofiar przemocy ze względu na płeć, w tym liczba miejsc w schroniskach dla kobiet, było niewystarczające lub niedofinansowane. Często przyczyną tej sytuacji była polityka nieuwzględniająca aspektu płci, w tym cięcia oszczędnościowe na usługi opiekuńcze i usługi wsparcia w następstwie kryzysu gospodarczego z 2008 r., słabe wykorzystanie [narzędzi służących uwzględnianiu aspektu płci](#) oraz protesty przeciwko równouprawnieniu płci w niektórych państwach członkowskich UE, a także niedostateczna reprezentacja kobiet w organach decyzyjnych. Z danych i analiz [EIGE](#) i [Eurofoundu](#) wynika, że przepaść między kobietami i mężczyznami pod względem opieki pogłębiła się w czasie izolacji, ponieważ kobiety przejęły większość obowiązków domowych oraz tych związanych z opieką nad dziećmi i edukacją domową. W związku z tym kobiety są jeszcze bardziej narażone na utratę miejsc pracy i dochodów. Jeżeli ta tendencja się utrzyma, postępy poczynione w dziedzinie zatrudnienia i wynagrodzenia kobiet mogą się cofnąć. Ponadto pandemia nadwyrężyła już wcześniej nierówny dostęp do wsparcia dla ofiar przemocy ze względu na płeć oraz trudny dostęp do usług w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego, a także uwypukliła brak równowagi płci w procesie decyzyjnym, w tym w sektorze zdrowia, w którym większość personelu pierwszego kontaktu to kobiety. Nie wiadomo jeszcze, w jakim stopniu aspekt płci zostanie uwzględniony w planach odbudowy.

Działania UE

Podczas sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ w październiku 2020 r. Unię Europejską [reprezentowała](#) przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen, która [potwierdziła](#) zaangażowanie UE w realizację pekińskiej platformy działania. Wcześniej Komisja potwierdziła, że wkład UE w deklarację pekińską i pekińską platformę działania stanowi nowa [europejska strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025](#).

Stanowisko Parlamentu Europejskiego

W [rezolucji](#) z dnia 13 lutego 2020 r. w sprawie priorytetów UE na 64. sesję Komisji ONZ ds. Statusu Kobiet Parlament Europejski wezwał UE i rządy krajowe, aby okazały wysoki poziom zaangażowania politycznego na rzecz równości płci, stały w obronie wizji i zobowiązań określonych w pekińskiej platformie działania oraz opracowały nowy ambitny program na nadchodzące lata. Parlament Europejski miał skoncentrować się na pekińskiej platformie działania podczas [międzyparlamentarnego posiedzenia komisji](#) z okazji Międzynarodowego Dnia Kobiet w 2020 r., ale wydarzenie to odwołano ze względu na zagrożenie zdrowia. Podczas sesji plenarnej w styczniu 2021 r. Parlament przeprowadził [debatę](#) poświęconą różnym kwestiom dotyczącym równouprawnienia płci w związku z pekińską platformą działania i przyjął trzy rezolucje: w sprawie [europejskiej strategii na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025](#), zniwelowania [przepaści cyfrowej między kobietami a mężczyznami](#) oraz zajęcia się [wpływem pandemii w aspekcie płci](#) w perspektywie krótko- i długoterminowej. Dalsze informacje na temat zaleceń Parlamentu dotyczących działań związanych z aspektem płci w odniesieniu do ubóstwa, zatrudnienia, procesu decyzyjnego, środowiska i uwzględniania aspektu płci znajdują się w briefingu EPRS z lutego 2020 r. pt. [„Beijing Platform for Action: 25-year review and future priorities”](#) [Pekińska platforma działania – przegląd po 25 latach i przyszłe priorytety]. Rada i Komisja mają przedstawić sprawozdanie na temat realizacji pekińskiej platformy działania podczas lutowej sesji plenarnej Parlamentu.

Niniejszy dokument został przygotowany z myślą o posłach do Parlamentu Europejskiego i członkach personelu parlamentarnego. Zawiera informacje, które mogą być pomocne w pracach parlamentarnych. Wyłączną odpowiedzialność za jego treść ponoszą autorzy, a wyrażonych w nim opinii nie należy traktować jako oficjalnego stanowiska Parlamentu. Powielanie i tłumaczenie dokumentu do celów niekomercyjnych jest dozwolone, pod warunkiem że podane zostanie źródło, a Parlament Europejski zostanie wcześniej powiadomiony i otrzyma egzemplarz publikacji. © Unia Europejska, 2021.

